

Nro 5.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Januariusnak 16 dik napján 1795.
esztendőben.*

B É T S.

Régulta nem vólt olly kemény hideg mind itt, mind másutt, mint ötöd naptól fogva lenni tapasztaltatott. — A' tsak nem térdig érő hó úgy öszve fagyott, hogy tsak nem mindenütt a' hátán lehet járni — A' vastag jég mind a' kis, mind a' nagy dunát bé fedette, és most ugyan leg kisebb panafza sem lehet, sem a' mézárásoknak, sem a' bor és serkortszárásoknak, hogy elegendő jeget ne kaphassanak a' jövő nyáron lejendő meg frisseltetésre. — Úgy hallatik, hogy ennek a' városnak környéken egynehány utas emberek találtattak meg fagyva. — Bóldog ember, a' ki

meleg szobájában ülhet, 's otthonviheti végbe kötelességét.

Nemcsak itten és Magyar Országban, hanem más Európai tartományokban is rendkívül keménynek lenni tapasztaltatik a' mostani tél. — A' Hollandiai tartományokban lévő nagy hidegről elég tanúbizonyságunk lehet az, hogy már *Dec. 27-ik* napján a' Mosa és Waal folyó vizeknek meg keményedett hátaikon mentenek általa' Frantzia seregek. *Néuvidenben*, a' Kénusnak inenső partján, *Jan. 4 ik* napján, a' *Reaumoer* thermometruma szerént, $18 \frac{1}{2}$ gradossal szállott alább a' leg nagyobb hideg pontján alól a' tsötskében lévő mercurius, és éppen olly grádusú volt a' hideg, mint volt *Dec. 18 ik*án 1788 *ik*, és *Jan. 4 ik*én 1789 *ik* elztendőben. — Ha valamelly más tartománynak, valósággal szegény Magy. Hazánkban, szomorúságot okozhat a' jelenvaló télnek keménysége a' hol sok szegény marha tartó gazda ember nem hogy lzenát, de még csak szalmát sem adhat az éhség miatt tångorgó barmának. Sok helyeken vagy önnön magok le vágták szarvas marháikat a' gazdák, vagy óltsó pénzen el vesztegették, és így jövő tavalszal soknak nem lészen mivel mivelní szántó vető földjeit.

Ha egyéb nem vólna is, a' mi által néhai *II. Jósef* Császár és Király emlékezetét hajhatallanná tette, elég vólna csak az itten nagy költséggel építetett, és minden Európai közönséges beteg házakat, mind tsinosságára, mind hasznára nézve felöl muló közönséges ispotály. Ebben a' múlt *Decemberben*, a' beteg házakban 1132; a' gyermekszülő szobákban 95 anyák és 25 tsetsemők; a' bolondok tornyában 216; és így mind öszve 1518 személlyek találtattak. — Az el múlt egész elztendőben, 11121 betegek, a' szülő házakba 1768 nehézkes aszfzonyok; a' bolondok házába 167 örültek; és így mind öszve 13056 ember vétetődtek fel. — Ezek közül a' beteg házakban 1717 ember holt meg, 9482 gyógyúlt meg;

a' szülő szobákban 7 afzszony személy hólt meg, 1765 ment ki egességesen; a' bolondok házában 51 hólt meg, 77 szabadúlt meg nyavaiváiól. — A' szülő házakban 1826 orozva kapott gyermek született e' világra — Dec. 31-ik napján 1104 beteg ember maradt a' beteg házakban; 91 anya és 12 gyermek a' szülő házakban, 255 a' bolondok tornyában, és így mind öfzve 1462 ember.

Hadi Történetek.

Neu Cs. K. General Majórnak, a' *Heydelbergai* fő kvártélyba küldetett tudósítása szerént, *Breczenheimnak*, mind jobb, mind bal oldala felé, északánként erőssen és szorgalmatosan dolgoztattak a' Frantziák, kiknek meg akadályoztatásokra és munkáiknak szélllyel rontására, Dec. 29-én B. *Auffzes*, és *Alcaini* Generálok vezérések alatt, a' *Pellegrini* regementének laib batalionnyát, az *Austriai Styriai* szabad gyalog seregnek egy osztályát, és két divisió *Wurmzer* hufzárokat küldött. — A' gyalogságot *Auffsz* Generál, a' gyalogságot pedig *Alcaini* Generál vezérettek. — Egyik hufzár divisió *Breczenheimnak* jobb, a' másik divisió pedig bal oldaláról ment reggei 8 órakor; de mivel már Dec. 21 ikétől fogva, a' midőn t. i. a' Frantzia vigyázó seregeket a' miénk *Breczenheimban* meg támadták, és meg lehetösen meg is ritkították, nem benn a' faluban, hanem azon kívül, balra, mintegy 100 gyalogból és 30 lovasból álló Frantzia srázsa állott és vigyázott, leg elsőben is ezekre bukkant az egyik hufzár divisió, mellyre kemény tüzet adtak a' Frantziák. E' pedig nem várván puskájoknak második töltését, közikbe vágatott, tsaknem mind egy lákig öfzve vagdalta, és a' lovakkal öfzve tapodtatta őket. A' kik a' hufzár kardnak életől meg menekedhettek, azokat is el fogdosta az *Austriai Styria* szabad gyalogság.

A' nevezett helységnek jobb oldala felé ment *Wurmzer* hufzárjainak a' külső vigyázaton állott

Frantzia gyalogsággal és lovassággal völt dolgok. Mind az ezen, mind a' másik divisiótól előre küldetett huzár czúg egészen *Marienbornig* bé ment a' Frantzia táborba, holott egynehány huzár ugyan sebet kapott, de egyetlen egy sem esett el. — És így, ezen commandó által ki tanította *Neu General* Major, hogy azon környéken semmi erősséget nem képzített az ellenség.

Ezen történetben mind a' köz huzárok, mind tiszteik vitézi módon viselték magokat. Mások felett dírsírtetik *Berczány* fő hadnagynak vitézsége, a' ki veszedelmes sebet kapott bal karján. — Dítsértetnek a' commandórozó tisztek is, úgymint *Barbácsy* Obristlajtnant, és *Vogel* fő strázsa mester. Ezek után mind a' gyalogság, mind a' lovasság vízfzsa ment a' *Moguncziai* vár ágyúinak fedezése alatt, és mivel sem az egyiket, sem a' másikat nem követték, hanem csak álmélkodó, és talám könyves szemekkel is nézték a' Frantziák, a' *Wurmzer* huzárjai a' várba, a' *Pellegrini* bataliónnya pedig a *Zahlbachi* tetőkre menni parantsoltatnak.

Azomban több több segítő seregek és ártilléria érkeznén a' Frantziákhoz, dél tájban miuden felől, és nagy erővel, és 30 ágyúval *Mogunczia* felé nyomúltak, 's mind a *Zahlbachi*, mind a' *Dalsheimi* sántzainkra sűrűen repítették ágyú golyóbisaikat. Mivelhogy pedig látták azt, hogy a' mieink tsendessen állyanak lineaikban, egynehány bataliont küldöttek *Zahlbachba*, olly kemény parantsolattal, hogy vagy el foglalják ott lévő sántzainkat, vagy vízfzsa ne mennyenek többé. A' minthogy egy Frantzia granatéros kompánia, nem gondolván közikbe repülő kártátsainknoak záporával, egészen a' sántzig ment, mellytől nemtsak meg nem rettent az abban fekütt *Olivier Wallis* regementéből való kompánia, 's annak vitéz igazgatója *Steinberg* fő hadnagy, sőt tsak nem az egész kompániát el vesztegették. És mivel ugyan akkor a' fent nevezett *Pellegrini* regemen-

tének batallionnya, és Austriai Styriai szabad seregnek osztálya *Dalheimba* és *Zahlbachba* bé törtek, az ellenséget onnan ki űzték, amazok, t. i. a' kik Mogunczia alá akartak menni, a' Frantzia táborítói elszakasztván, egy granatéros kapitányon és egynehány köz emberen kívül, a' kik t. i. fogságunkba estenek, mindnyájan le vagdalattak.

Ekkor egy darabon vízfőzta vonták ugyan magokat a' több Frantziák, hanem egy óra műván négy batallionnal ismét rajta mentek a' *Zahlbach* sántzokon, de ekkor sem bóidogúhattak gonosz fel tételekben, ekkor is vízfőzta űzettek a' nevezett Austriai Styriai seregnek osztálya által, a' melly alkalmatossággal *Ostovich* kapitány veszedelmes sebet kapván, tsak hamar azután el végzette vitézi ditsőséges pályáját.

A' mint Mogunczia várának mostani Comendánsa, *Neu* Generál Májor *Albert* hertzegnek, 's ez a' Bétsi hadi Kancelláriának írja, részünkről egy fő tisztt esett el, kettő kapott sebet. Köz embereink közzül pedig 60 ember hűlött el, és esett sebbe. Ellenben sokkal többet vesztettek a' Frantziák, de mennyire ment légyen holtjaiknak és sebeseiknek száma, azt maga sem tudta a' nevezett vezér meg határozni. Egy kapitány, és 30 köz ember fogatott el közzülök.

Azt is jelenti továbbá *Albert* hertzeg, hogy a' múlt *Decembernek 21-ikén* tűz támadván a' *Landau* fegyveres házban, minden abban lévő fegyver, munitió, tábori eszköz, puska por, és a' *Manheim*'s *Moguntzia* ostromlására készített bombák, haubiczak, és tűzi eszközök meg emésztek. — A' meg gyulladt puska por egy millió forintnál többre tétetik. — Ez által okoztatott föld és levegő ég rendülés oly irtódzató volt, hogy egyetlen egy ablak sem maradt épen a' városban. — A' házak rész szerént ölzve omlottak, rész szerént meg égtek — a' várnak erősségei is annyira meg károsítottak, hogy akármely ke-

mény ostromlás által sem szenvedhettek volna többet. — A' meg öletett, és meg sebesített embereknek száma is igen nagy. — Egy olaj, és két gabona tartó magazinumokat emésztett meg a' tűz.

Gr. *Clerfayt* hadi Tármester azt írja *Jan.* első napján *Mühlthajmi* fő kvártélyából, hogy mi nekutána a' *Bommel-Waarti* szigetet és *Bommel* városát el foglalták, és a' *Waal* vizén is által mentenek volna a' *Frantziák*, azonnal rajtok ment *Gr. Walwoden* Hannoveranus Generál, ki üzte őket *Thil*, *Waldenburg* és *Haestel* nevű helységekbe, sőt annyira meg szorította, hogy nyakra före vízfzra kellett nékiük a' *Waal* vizén jönni.

Ezen alkalmatossággal 50 Anglus és 30 Hasusus vitéz hűlt el, és esett sebbe. — Sokkal több károk volt a' *Frantziáknak*, kik közzé zápor módjára hűlt az egyesült seregeknek ágyúiból az ón gombóda.

Később, az az, *Jan. 6 ikán*, arról tudósítja Gr. *Clerfayt* a' Fels. udvari hadi Tanátsot, hogy ugyan akkor, a' midőn a' *Bommeli* szigetre ütöttek a' *Frantziák*, a' *Bréda* és *Klundert* közt lévő *Hollandus* cordont is meg támadták, által rontották, és *Gertruydenberg* felől hátúl vették, melly miatt kéntelenek voltak a' *Hollandus* seregek magokat *Willemstadtig* vízfzra vonni. *Gravenek* ellenség által lett el foglaltatását, és *Gorcum* felé való marsirozásokat, mellyről alább bővebben szólunk, *Gr. Clerfayt* is meg erősíti, és azt teszi hozzá, hogy a' nevezett városoknak könyékéről egész *Melernig* vízfzra nyomattattak az egyesült Anglus és *Hollandus* seregek, és hogy *Gr. Walwoden* Hannoveranus lovas Generál legottan egész corpusával *Geldermalsenbe* küldötte *Dundas* Generált, *Dalwird* Generált pedig *Büren* alá, hogy ottan szemen tartanak, és akadályoztatnak az ellenséget.

Frigyes Belgyiom.

Ha igaz, hogy a' Belgiomi Karok és Rendek a' Frantzia fő vezérrel, Dec. 16 ikán fegyverfűzést csináltak, ha igaz, (a' minthogy ennyi közönséges leveleknek tanúbizonyságok után ki is kételkedhetne annak valóságáról,) hogy a' békeség szerzés végett követeket küldöttek Párisba, és ha igaz, hogy hadi seregeiknek olyan parantsolatot adtak, hogy magokat csak defensive, az az, védelmezőképen viseljük: igaz léfzen az is, hogy a' Frantziáknál gonoszabb, tsalárdabb; ravaszabb, fortélyosabb, hite szegőbb nemzet, és a' természeti 's nemzeti törvényeknek nagyobb ellensége nintsen e' kerék földön — Minden mostanság jött Hollandiai levelek tele vagynak panaszal, és azzal a' bizonyos hírrel, hogy nem egy 's két, hanem több helyeken által mentenek legyen a' patrióta seregek a' Mosa és Waal vizén, és hogy igen nagy veszedelemben forogjanak a' Trajectumi és Hollandiai tartományok.

Leg közelebb egy magános Utrechti levél jött hozzánk, a' mellyben ekként adatik elő azon tartománynak jelenvaló állapotja: "Tegnap, estéli 10 órakor vettek pólgári előjáróink arról tudósítást, hogy egynehány helyen által mentek a' Frantziák a' *Maas és Waal* vizén. E' napon egynehány oldalról kemény ágyú ropogás hallatott. — Ma reggel, a' város kapuinak fel nyittatásakor sok honnyaikból ki futottak jötenek ide, és mindnyájan egyenlőképen bizonyították, hogy öt helyen mentek által a' Frantziák a' *Waal* vizén. Ezen ide futott emberek közt volt az ártilleriás hajókon szolgáló népnek egy része is, a' melly ennekelötte a' *Bommeli* sziget mellett vigyázott. —

Tegnap délben már a' *Bommeli* szigetben voltak a' Frantziák, és már dél után egy órakor a' *Waal* vizének túlsó partján — Leg elsőben is lovasaik mentenek által; a' mi ott lévő lovas se-

regünknek egy része által akarván a' szigeten alól lévő gyeoge jégen menni, a' vízbe merült, 's kevés héjjan mind oda veszett. — A' *Wall* vizének innenső partján állott vigyázó seregeinket meg támadták, 's öfzve vagdalták a' Frantziák.

Az ellenségnek egy *colonneje* felénk marsirozik, és már *Bunrenben* vagon — Egy 600 főből álló Fr. huzár tsoport már *Kulenburgig* nyomult előre, 's ma hólnap városunk alá jö — Egy más Frantzia *colonne Gorcum* felé vette úttyat, 's olly fel tétellel vagon, hogy be rohanhasson a' Hollandiai tartományba.

Egy Amsterdami különös levél ekként ábrázolja le a' Frantziáknak *Mosa* és *Waal* vizein lett által meneteleket: "Tegnap előtt, úgymond, az az, *Dec. 27 ikén Bergen. Op Zoomtól* fogva egész *Ninvegenig* meg támadták seregeinket a' Frantziák, és tellyességgel semmi vezedelemtől nem tartózkodtak. — A' *Bommeli* szigetbe, a' Sz. *Andrei* erősség alatt mentek által a' *Waal* vizén, egy *colonnejok Kulenburg*, a' másik *Gorcum* felé marsirozott, és hihetőképen már e' két várost is elfoglalták."

Egy más, ugyan ottan költ levélből ezeket olvassuk: "Tegnap előtt, reggeli 5 óra után, *Breda, Wasspyek, Wialwick, Raumsdonk, Gertruydenberg* 's a' t. alatt lévő lineainkra rohanván a' Francziák, három órákig tartott véres tsatazások után fel hágtak azokra, és rész szerént ki üzték setegeinket a' sántzokból, rész szerént pedig el fogdosták. — Onnan *Levensbergen* és *Sandbaarhuyten* alá mentek, holott sok táborig eleséget és munitiót fogtak el a' jég közzé szorúlt transport hajókon. — Ottan sem állapodtak meg, hanem tegnap dél előtt *Gorcum* felé vették úttyokat, és a' mint hallyuk, tsak egy óráni járó földre vagnak már attól, sőt, hogyha némelly későbbi tudósításoknak hihetünk, már tegnap estéli nyóltz órakor azt is elfoglalták. — Mind

ezekről bővebb és világossabb tudósításokat várhatunk.

A' Hágai Kormánysház által ki hírdettetett, és a' *Leydei* újság levelekbe is bé iktatott, officialis tudósítások által is meg erősítetnek a' felelyebb említett hadi történetek. Ezeken kívűl még ezeket olvassuk azokban: Armádiánktól jött levelek jelentik, hogy a' Hessen Darmstadt-i hertzeg és Generál Lajtnant, a' ki a' kormánya alatt lévő három batallionnal a' Bommelvaarti szigetből ki menvén, el tévelyedett, szerentsésszen által jött *Rossumnál* a' Waal vizének jeges hátán, minekutánna értésére esett volna, hogy az ellenség *Bommel* városát el foglalta, és ő elégtelen volna annak meg szabadítására. — A' Sz. Andréesi erősséget is el vették a' Frantziák, a' mellyben volt katonáink őrizetünk, onnan lett ki költözések előtt, minden ott maradtott ágyúknak sütő lyukait bé szegeztek. — A' *Solms*, és *Panhuis* neveket viselő granatéros batallionok is, a' Bommelvaarti szigetből lett ki meneteleknek alkalmatosságával, nem lévén iga vonó marháik, magok ki húzták, és *Lövensteinbe* vitték négy ágyúikat.

Bons Hollandus Generál, a' ki régtől fogva igen vitézi módon védelmezte az ellenség dühössége ellen *Gráve* várát; végtére kéntelen volt mind magát, mind az alatta lévő katonái őrizetet discretióra, az az, az ostromlók szabad tettzésére fel adni, semmi capitulációt nem nyerhetvén a' győzödelmesektől. Alhatatos vitézségét még az ellenség is tsudálta, és mind őtet, mind az alatta lévő hadi tiszteteket gazdagon meg vendéglette, azon ostromló Frantziajarmádiánál lévő nemzeti biztos *Bellegarde*.

Spányól Ország.

Következendő tudósítást olvasunk a' múlt Szombaton költ Bécsi diáriumban a' Spányol armádiának hadi tetteiről, és jelenvaló állapotjáról. Minekelötte *de la Union* Spányol Generál fel tett

tzéllya szerént meg támadhatta volna a' Frantzia ármádiát, ötet *Dügommiér* meg előzte — A' Spanyol seregeknek jobb szárnya és dereka olly bátran 's olly vitézi módon viselte magát, hogy nem csak vízfza verte az ellenséget, hanem önnön magát a' kormányozó vezért is meg fosztotta életétől. Ellenben a' Spanyol ármádiának bal szárnya, melyet *Courten* Generál kormányozott, szerentsétlen vólt a' tsatában, és egészlen meg vettetett — Négy batallion gyalogság, egy batallion a' Walloni gárda sereg közül, egy Portugaliai és Andalúsiái vadász batallion, nem különben egy Frantzia emigránsokból álló corpus el rekesztetvén a' Spanyol ármádiától, mind egy lábíg hadi fogságba esett — *Nov. 18 kán* tenseség vólt, 19 kén újabb erővel mentek a' Frantziák, egynehány vesben meg támadták amazokat, 20 ikán is folytatták a' viadalt, a' midön ki nem álhatván a' Frantzia ártillériának hevét a' Spanyolok, hátát vetettek, táborokat oda hagyták, és futással akarták élteket a' haláltól meg menteni — E' napon, t. i. *Nov. 20 ikán* maradtak a' tsata piatzon a' fő kormányozó *dell Union* Gróf és herrzeg *Montforr* Generál. — Sok felsőbb, és alsóbb rangú hadi tisztek kaptanak sebet, az egész Spanyol tábort, 's az után kevés napokkal, a' *Fignerasi* erősséget is el foglalták, *Rosas* városát meg támadtak, és talám el is vették eddig.

Egy Helvetus tizft, a' ki mint Generál Adjutáns szolgál a' Pyrenéusi Frantzia ármádiánál, és mind *Dügommiér*, mind Gr. *dell Union* halálát tulajdon szemeivel látta, ekként írja le a' Spanyol és Frantzia seregek közt, *Nov. 18, 19 és 20-ik* napján történt véres tsatát: A' *Dügommiér* szerentsétlensége nem hogy félelembe ejtette volna a' Frantzia seregeket; sőt inkább annyira meg mérgesítette, hogy tellyességgel ellenek nem állhatott a' Spanyol vitézség. Hogyha tovább is üzték volna a' győzedelmesek a' meg győzetettek, sokkal több emberi vér ontatott volna ki

— A' Frantzia ármádiának egy része szemmel látott tanú bizonyosága volt a' Gróf *dell Union* életből lett ki mulásának. — Szép ábrázattya, testének szép alkotmánya, élteinek végső szempillantásait érzékenyebbé tette a' nézőkben, és minden ott jelen lévő Frantziák könyhúllatásokkal ásztarták azon helyet, a' mellyen lelkét testéből ki fuvallotta. Egy szőlő hegyen kapott halálos sebet, az első golyóbis jobb karját, a' második pedig, első sebének bé köttetése alatt, a' mellyét fúrta által. — *Dügomnier* Generál 55 esztendőös korában esett el.

A' Bétsi diárium beszéli azt is, hogy *Fignerast* árulás által vették el a' Frantziák, és hogy már egész erejeket *Rosas* ellen fordították; de hogy nagy reménység lehet ennekutánna a' Spanyol fegyvernek jövődöbéli szerentséjéhez, mivel Katalóniában annyira fel gyulladott a' patriotismus a' lakosokban, hogy egynéhány napok alatt 100 ezer embernél több ajánlotta magát a' Felséges Király szolgálattyára, a' kik nem kényszerítésből, hanem önként és szívessen fognák hazájok mellett hadakozni, ezektől pedig mindenkor több jót lehet várni, mint az erőszakosan fegyverbe öltöztetett emberektől.

Lengyel Ország.

A' Janovicei téli kvártélyból, Dec. 11 ik napján 1794 ben. Ebben az Országban mindenek tövvel hegygyel vagynak fel fordúlva. A' föld népnek insége és nyomorúsága olly nagy, mellynél képzelní sem lehet nagyobb. Ezek nagytól fogva kitsinyig idegenekké lettek Országokban, imitt amott lappangnak, és bújkálnak, és a' midön az éhség, és a' télnek keménysége más helységekbe menni kényszeríti őket, üzettetnek, és veretnek. — A' lakosnak fát, szénát, abrakot, eleséget, fagygyút, egy ízóval mindent, a' mi a' test táplására tartozik, a' bőriből is ki kell teremteni, még pedig ingyen, de mivel a' Lengyel in-

surgensek által már ennekelötte mindenétől megfosztatott, és így semmit nem adhat, sőt magának sints mit enni, magát mivel ruházni, minden irgalom nélkül verettetik hol az Orosz, hol a Prussus katona által — Mi ugyan sokkal irgalmasabban bánunk a' szegény lakosokkal; de mivel nekünk is élnünk, és ennünk kell, nem hevernek az adófizetést, és minden más egyebet bé hozni parantsoló vitézeink — Egy fertály ezttendő alatt, négyszer fizettek csak pénzbeli adót. — Marhájával négy, öt, hat, hét, sőt nyóltz mélföldnőre is tartozik forspontra menni, és mikor már se maga, se marhája tovább nem mehet, ütlekekkel fizettetik ki — Egy szóval sokkal nagyobb nyomorúságban vagyon itten a' föld népe, hogy sem mint azt, akárki is, a' kinek em eri érzékenysége, és jó neveltetése vagyon, származás nélkül szemlélhetné. Ilyen izű szokott a' revolutiónak gyümlöltse lenni.

Magyar Ország.

Weszprim Januariusban Itt fő pászrorjoknak, (a' ki is 12 szegény tanuló ifjakat ezttendőnként ruház.) példáját követvén, minden fő Tiszt. Kanonok urak, egy sints közzülök, a kik többet, kevesebbet, az oskolás ifjak közül, vagy eledellel, vagy ruházattal, vagy mind kettővel ne segítne. Különös pedig ebben az irgalmasságos tselekedetben, ama nagy tudományú, és érdemű fő Tisztelendő Vicárius Zsólnay úr. Tsak azok veszik az ilyeneket észre, a' kik részre hajlás nélkül tekintik a' virtust.

Lugos 27. Dec. 3794. Kivántam a' M. Kurir írójának tudtára adni, hogy ama vitézségéről, és sok jeles hadi tselekedeteiről, régtől fogva hires, Nádor Ispán Urunk ö Királyi hertzezségének nevét viselő hufzár Regimenthez, ezen le folyó ezttendőnek, 's hólnapnak harmadikától fogva kilentzedikéig *Brentsányi* vitéz kapitány úr bölts vezérleése és igazgatása alatt mintegy 170 főből álló, válogatott, rész szerént nemes ifjúság, ezen N.

Krassó Vármegyén által menvén, szép magok viselések által melly nagy kedvességet találtak legyen a' Publicum előtt, ki teltzik abból, hogy mind *Fatset*, mind *Lugos* mező városokban, a' hol nyugvó napot tartották, a' N. Vármegye tisztviselő urai, az ő kedvéért mulatságot indítottak, mellyben a' fent nevezett kapitány úr, számos nemes ifjúsággal meg jelenvén, igen szép móddal, és egész meg elégedéssel mulatták magokat. Mit nem lehet ezen nemes ifjaktól várni? mikép' fogják ezek vitéz eleiknek nyomdokait követni, a' kiknek tekénetekből már is vitézségeknek bizonyos jelei tündöklenek ki 's a' t.

Szabadfállás. Hogyha az én tudós barátomnak, *ekként ír egy levelező barátom*, már két thermometruma el nem tört volna, most meg írhatnám, hány gráduzig nevededett legyen a' hideg N. Karátsonban, és ezen elztendőnek öt első napjain. De a' nélkül is tudják a' mi jószágos gazdáink, hogy hat elztendőktől fogva nem vólt ehez hasonló hideg, ha ugyan akkor is lett volna ilyen, minden barom istállóra, akolra szorúlt, még tsak a' szilaj ménes is, appetitusok pedig mindenféle takarmányhoz olly nagy van, hogy talám annak a' *Skanderberg* nevű Török basának (de nem *Castriota Scanderbegnek*) a kit 1591-ben az all földön a' magyar vitézek le vágták, sem vólt olly hatalmas etyepetyéje minden nap az egész súlt ürühoz, mint most barmainknak a' szénához és szalmához.

Poson 9 Jan. Sober János Evangelista úr, ennek előtte az idevaló N. Káptalannek *Lectora*, a' múlt *Dec. 31 ikén* a' fő Praeposti, és egyszersmind Poson Vármegyei fő Esperesti hivatallyában valóságosan bé iktatott. E' kívül, szinte mái napon, úgymint *Jan 9 ikén* érkezett N. Káptalanunkhoz Budáról ő Eminenciájának *Batthyán* Kárdinálisnak kegyes decretuma, melly által *Ritzinger György* Kánonok urat ezen N. Káptalanban *Lectorá*, *Krammer Ferentz* urat pedig, a' ki ennekelőtte a' Posoni nevendék papi háznak

iskoláiban, és régenten a' Budai Universtásban érdemes tanító vólt, Kánonokká nevezni méltóztatott.

Erdély Ország.

Néhai Méltóságos Maros Némethi Ifjabb Gróff GYULAI SAMUEL Úr, Felsőges Urunknak arany Kóltos Hive, Méltóságos Kálzoni Báro BORNE-MISZA BORBARA Alszonynak igen kedves élete párja, életének virágjában, midőn tsak 29 elztendőket, és 9 hónapokat, kellemetes házassági szövettségében pedig 6 elztendőket, 4 hónapokat, és 11. napokat számlált vólna, élete fogytaig Királyaához, és Hazájához viseltető igaz Nemes gondolkozásai között, 13. napokig tartott igen súlyos nyavallyában, szükséges Szentségekkel élvén lelkét Teremtőjének, kitől vette vaia, ezen már enyészetre fordúlt 1794 dik elztendőben, Karátsion Havának 30 dik napján, estvéli nyóltzad fél óraker viszta adta. Kinek is meg hidgült tetemei, élete kedves Társának fájdalammal kezdődött 1795 dik elztendőnek 2 dik napján, délutáni negyed fél óraker, a' T. T. P. Franciskánusok Ó.Vári Templomába, ahol ez eiött két elztendővel az örök boldogságra el-költözött kedves szülöttjének Jósefnek is tetemei nyugalznak, maga rendelése szerént, a' keserves Háztól bé kísírtetett, a' következendő napján pedig reggeli 10 óraker Requies tartatott. Melly mind kétléri keserves végső tiszteleten való megjelenésre sok minden renden lévő Uraságok, és Alszonyságok vóltanak jelen.

M. Lapos 24. Dec. 1794. Az el múlt Novem-berben itt, a' mi nevezetes Cibles havasaink miatt, a' juhászok, egy ide harmadik helységbeli *Petsét-szegi*, mintegy 14 vagy 15 elztendős oláh gyermekre találtak, a' ki, a' mint értettük, néműnőmű meg tébolyodásaiban, a' sivatag és setét erdőkben, 's fenyvésekben, olly hofszú ideig tébolgott, hogy ruháitól meg fosztatva, a' kemény éhség által arra szoktattatott vala, hogy földbeli gyökerekkel, és gelesztákkal hofszábbíttya vala nyomorúlt életét. — Ide helységünkbe, né-

melly zsiros juhászi köntösbe fel öltöztetvén, bé küldetett, a' hol a' gazdájától, és körülötte lévők től semmi rendes eledelt el nem vett, hanem a' földből és ganéjból magának tsak gelesztákat kívánt adatni, a' mellyeket egy tsuporból leg jobb appetitussal szagगतott, ett, és egészszenként bot-sáigatott szájjába. A' szelédségre teremtett emberi tekintete is, már nagyon irtóztatóvá kezdett lenni — Innen szüleihez küldetett.

Ehez tsak nem hasonló történetet olvasunk a' Lipsiai Tudósoknak actaiban. A' múlt Századnak vége felé, egy 18 esztendő vad ifjat találtak és fogtak a' vadászok a' Lythvánia hertzezségnek kietlen erdeiben, a' ki az ott lakó medvéknek sergében vólt, élt, velek, barátkozott, velek fák odvaiban, hegyek barlangjában, és kősziklák lyukaiban lakott, nem úgy mint az ember, hanem medve módjára négy kéz láb járt futott, és beszélleni ezen szón kívül *Bekum*, semmit egyebet nem tudott, a' melly szó, minthogy Féniciiai nyelven kenyeret tészén, azt a' következést tsinálták abból némelly Tudósok, hogy a' leg első, leg ré-gibb, és leg természetesebb nyelv a' Féniciiai legyen. — Az ifjú darab ideig négy kéz láb járt, és mint a' kis gyermek úgy tanult fővel fel állani, lépni, járnai, és beszélleni, de sem gyermeki állapattyaról, sem a' medvék közzé lett menetelének módjáról leg kissebbet sem tudott szóllani.

Elegyes Tudósítások.

A' Brunsvigiai ifjú hertzeg aszszony, *Karolina*, a' Wallisi hertzegnek el jegyeztetett mátkája, múlt hólnapnak 29-ikén indúlt ki London felé, édes anyja, Lord Malmesbury, Münchhausen urak és Preen fő udvari mesterné ástál kísértetvén. *Osnabruckon Daventeren*, és *Amsterdámon* keresztül fognak utazni, és az utólsóbb városnál ülni az érettek küldetett escadrera.

A' Palatinátusi V. Fejedelem *Károly Theodor*, kinek felesége, a' múlt Aug. 7 ikén meghólt, el jegyette magának *Mári Annát*, Ferdinánd Austriai Mediolanúmi hertzeg 's Lombárdiai ka-

pitány leányát, a' melly Dec. 11. 1776 esztendőben született e' világra. A' nevezett Vál. fejedelem ezen hónapnak végén fog mátkája eieibe indúlni, egész *Vrondig* menni, és útjában, valamelyik klastromban magát öszve szobasítani. Ez a' történet nem sok örömet okozott a' Biponti uralkodó hertzegnek, a' ki, semmi maradéka nem lévén *Károly Tódornak* elsőb feleségétől, a' Westfaliai békekesség szetént, amannak háála után, lett volna mind Palatinátusi V, Fejedelem, mind Baváriai hertzeg.

Jelentés.

Barclajusnak Argenise, mellyet egy minap elhúnyt, tudos, és nemzeti nyelvét szerető, és minden úton módon gyarapító hazánkfia, az Eperjesi Dicasteriális Táblának volt érdemes Assessora, *Fejér Antal* úr magyarra fordított, tulajdon költségével ki nyomtatattott, és eleinte 5 forinton árúttatott, el maradtott özvegye három forintra szállította le. Én magam ugyae e' szép munkának magyar fordítását nem olvastam, hallom mindazáltal másoktól, a' kik anyai nyelvünket jól értik, és magok is híres magyar könyv szerzők, hogy meg érdemli a' kedveséget, betsülletet, és meg szereztetést.

El adni való Bibliothéka.

Pesten, egy kü önös szorgalmatossággal öszve gyűjőgetett, miudensféle tudományokban német, deák, Frantzia, Olasz, és más nyelveken is lévő, mintegy két ezer, és egynehány száz darab könyvből álló Bibliotheca a' Censurán keresztül menvén, jövő Februáriusnak 9 ik napján, a' Hatvani kapun kívül, a' Római király nevével viselő vendégfogadóban, a' 608 ik szám alatt, közönséges licitárióra fog botsattani. A' kinek kedve lejénd könyv vásárlásra, és előre akarja ezen el adattandó könyveket esmérni, Titt. *Dálnoki Nagy Gábor*, és *Kováts Mihály* Prokátor Uraknál, nem küiömben, a' fent nevezett Vendég fogadóban meg kaphattya annak ki nyomtatott cataiogusát.